

DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

A LEKTORI KOMPETENCIA

Horváth Péter Iván

Budapest

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Fordítástudományi Doktori Program

2009

1. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJA, CÉLJA, FELÉPÍTÉSE ÉS ELMÉLETI HÁTTERE

1.1. Az értekezés témája

Ez a doktori értekezés a szakfordítások lektorálásáról: a fordítóirodák számára mindennapos, bár tudományos szempontból kevésbé ismert tevékenységről szól. Azt mindenki tudja, hogy a lektorálás a fordítás ellenőrzéséből és javításából áll, de azt már nem, hogy az adott fordítás témája, műfaja, terjedelme vagy nyelvezte hogyan befolyásolja a lektorálást. Mitől függ, hogy az egybevetés teljes-e vagy részleges? Mi számít hibának? Emeli-e vagy csökkenti a lektorálás a fordítás színvonalát? Tudnak-e a lektorok bármit, amit a fordítók nem?

Ilyen kérdések korábban alig fogalmazódtak meg a fordítástudományban, ill. az azokra adott válaszok hiányosak vagy kétségesek. A szakirodalomban három monográfia foglalkozik a lektorálással: Horguelin és Brunette (1998), Mossop (2001), valamint Parra Galiano (2005). Az első kettő a szakma mesterfogásait mutatja be a gyakorló és leendő szakembereknek, míg a harmadik részben elméletet alkot (többek közt a kutató elődök eredményei alapján), részben pedig három esettanulmány segítségével a minőségbiztosítás eszközeként elemzi a lektorálást. Arról azonban egyik mű sem számol be, hogy a lektorok ténylegesen hogyan dolgoznak.

1.2. Az értekezés céljai és hipotézisei

A jelen értekezés fő célja empirikus vizsgálatokkal kitölteni az említett hézagot, ill. távlati célként elősegíteni a lektorképzést, a lektorvizsgát és a fordítóképzést; hatékonyabbá tenni a fordítóirodai lektorálást; kialakítani és rendszerezni a lektorálás magyar terminológiáját. Hogy a kutatási tárgyak körét le lehessen szűkíteni, a szerző a következő öt hipotézist fogalmazta meg a szakfordítások ellenőrzésével, javításával és értékelésével kapcsolatban:

- 1) A lektoráláshoz különleges tudás, az ún. *lektori kompetencia* szükséges.
- 2) A lektorálás a szükségesnél több változtatással jár.
- 3) A lektorálás főleg szószintű változtatásokkal jár.
- 4) A lektorálás inkább a célnyelvhez, semmint a forrásnyelvhez közelíti a fordítást.
- 5) A lektorálásnak a fordításhoz hasonlóan vannak univerzáléi.

1.3. Az értekezés felépítése

Az értekezést nyolc fejezet, bibliográfia, valamint a táblázatok és szakkifejezések jegyzéke alkotja. Ezek tartalma röviden az alábbi.

A 2. fejezet a lektorról szól: előbb a szótári meghatározásairól (2.1.), majd arról, hogy miként viszonyul a fordítóhoz (2.2.); miben illetékes (2.3.1.), és milyen képességeknek van a birtokában (2.3.2.); milyen alapelvek határozzák meg a munkáját (2.4.); ill. milyen társadalmi szerepeket játszhat (2.5.).

A 3. fejezet a lektorálást mutatja be, de a szótári definíciók (3.1.) ezúttal kiegészülnek mind a fordításkutatók (3.2.), mind a fordítóirodák (3.3.) értelmezéseivel. Itt kerülnek szóba először a fordítások ellenőrzésének szempontjai, a lektorálási paraméterek (3.4.). Ezt követi a lektorálás tipológiája (3.5.) és funkciója az OFFI működésében (3.6.), majd a rokon eljárások (önlektorálás, korrektúra, előszerkesztés, előfordítás, utószerkesztés, átdolgozás) áttekintése (3.7.). Külön alfejezet mutatja be, hogy a lektorálás mennyiben szolgálja a minőségbiztosítást (3.8.), illetőleg azt, hogy mennyiben tekinthető hasznos tevékenységnek (3.9.). A lektorálás egyrészt többféle olvasástechnikát (3.10.), másrészt többféle írástechnikát (3.11.) kíván meg. Egy fordítás a négy retorikai-stilisztikai változáskategóriával, azaz átrendezéssel, beszúrással, cserével és törléssel nyeri el végleges formáját (3.12.). A lektorálás befolyásolja egy írásmű nyelvezetét és akár a fordító nyelvhasználatát is, azaz — Lanstyák (2008) kifejezésével — *nyelvalakító tevékenység*, amely több ponton is érintkezik a nyelvműveléssel (3.13.). A fejezet végül két olyan területet tár fel, ahol a lektorálás hasznosítható: a fordítói készségfejlesztést (3.14.) és a fordítóképzést (3.15.).

A 4. fejezet témája a lektorált fordítás. A szakirodalmi és fordítóirodai meghatározások kis számát (4.1.) egy-egy értelmezési kísérlet kívánja növelni. Ezek szerint a lektorált fordítás felfogható szövegtípusként (4.2.), nyelvváltozatként (4.3.), javított vagy rontott változatként (4.4.), ill. a lektorálási univerzálék megnyilvánulásaként (4.5.).

Az 5. fejezet ismerteti a kutatási módszerek (két korpusz vizsgálata megfigyeléssel és kísérlettel) és az öt adatközlő kiválasztását (5.1. és 5.2.), a nagy korpusz összetételét (5.3.), a vizsgált hat lektorálási paramétert és öt lektorálási műveletet (5.4.), végül pedig bevezeti a lektorálási egység fogalmát (5.5.).

A 6. fejezetben kerül sor a két vizsgálati korpusz elemzésére. A 7. fejezet bemutatja az öt lektor személyes-szakmai tulajdonságait (7.1.), a korpuszelemzés alapján leírja a lektorálási paraméterek és műveletek sajátosságait (7.2. és 7.3.), végül egyenként ellenőrzi a kutatás öt hipotézisét (7.4.–7.8.).

A 8. fejezet javaslatot tesz egy új diszciplína: a lektorálástudomány megteremtésére. A 9. fejezet a bibliográfiát, a 10. a táblázatok jegyzékét tartalmazza. Ez a disszertáció segíteni is kívánja a jövő kutatóit, ezért a 11. fejezet részben a szakirodalomból átvéve, de módosítva, részben pedig a szerző ötletei alapján 99 magyar lektorálási szakkifejezést, ill. azok angol és spanyol megfelelőjét sorolja fel és határozza meg.

1.4. Az értekezés elméleti háttere

Az értekezés kutatás-módszertani szempontból a pozitivista tudományparadigmát képviseli, azaz belső koherenciára, ellentmondás-mentességre, ellenőrizhetőségre vagy cáfolhatóságra, magyarázó és prediktív erőre és objektivitásra törekszik (Albert 2003). Ugyanakkor mind a tematikáját és a tárgyalásmódját, mind az eredmények értelmezését tekintve a hermeneutikus paradigmába sorolható be, amely szerint a valóság nem az egyénektől függetlenül, hanem általuk önállóan és együttesen alkotva létezik (Reeves 1997).

A lektorálás sokrétű jelenség, ezért bármely módszer merev alkalmazása csak torzítaná az eredményeket. Ez magyarázza, hogy a 2–4. fejezet egyszerre mutatja be a szakirodalmi előzményeket, azok kritikáját, a szerző saját tapasztalatait és egy-egy témával kapcsolatos elképzeléseit, sőt az elmélettel ömlesztve a gyakorlatot is. Az említett sokszínűség jelenik meg a 7. fejezetben is, mivel az empirikus vizsgálat sem szavatolhatja, hogy az így levont következtetések valószerűek. Ebből kifolyólag az adatok óhatatlan értelmezésével elért, azaz eleve nem objektív eredmények végezetül további hipotézisek felállítását teszik szükségessé.

Ha elfogadjuk, hogy „a fordítás elmélete (...) a fordítás *gyakorlatának az elmélete: praxeológia*, vagyis elmélkedés, filozofálás, gondolkodás, beszéd (*λογος*) a fordítási gyakorlat (*πραξις*) által felvetett problémákon” (Albert 2003: 23 — kiemelések az eredetiben), akkor a lektorálásról megszerezhető ismereteinket sem a „tiszta tudomány”, hanem a „praxeológia” kategóriájába kell sorolnunk.

2. A KUTATÁS LEÍRÁSA

2.1. A korpuszok összetétele

A kutatás a következő két lektorálási korpusz kézi elemzésén alapult. Az elsőt 81 angol és német forrásnyelvű magyar hiteles fordítás alkotja, amelyet az OFFI öt lektora ellenőrzött és javított. A szövegek összesített terjedelme 150 (fejenként 30–30) kisoldal (25 sor x 50 leütés),

az azokban talált változtatások száma 784. A második korpusz egy 2,5 oldalas fordításnak öt lektori változatát tartalmazza, összesen 129 változtatással.

2.2. A vizsgálat szempontjai

Minden lektori változtatás leírható egy tartalmi és egy formai ismérv szerint. Az előbbi az ún. *lektorálási paraméter*, az utóbbi az ún. *lektorálási művelet*. Az elemzéshez kiválasztott hat paraméter és öt művelet neve és meghatározása a következő:

1. táblázat: A korpuszokban azonosítható lektorálási paraméterek neve és meghatározása

Név	Meghatározás
Ekvivalencia	a fordítás megfeleltetése a forrásnyelvi szöveg jelentésének
Helyesírás	a fordítás megfeleltetése a célnyelv helyesírási szabályainak
Stílus	a fordítás megfeleltetése a célnyelv stilisztikai és nyelvhelyességi szabályainak
Szerkesztés	a fordítás megfeleltetése a megrendelő vagy a fordítóiroda által meghatározott szerkesztési szabályoknak
Szórend	a fordítás megfeleltetése a célnyelv szórendi szabályainak
Terminológia	a fordítás megfeleltetése a célnyelvi terminológiának

2. táblázat: A korpuszokban azonosítható lektorálási műveletek neve és meghatározása

Név	Meghatározás
Átrendezés	a fordítás szórendjének megváltoztatása
Beszúrás	a fordítás bővítése új elemmel
Csere	fordítási elem helyettesítése
Széljegyzet	formázási utasítás vagy magyarázat a fordítás margóján
Törlés	fordítási elem megszüntetése

2.3. Az elemzés menete

A két korpuszban fellelhető változtatásokat a hat paraméter és az öt művelet kezdőbetűjével kódoltam (pl. *ST* = stílus + törlés), és összesítettem azok kombinációit, majd a paraméterek növekvő gyakorisági sorrendjében kerestem az egyes lektorok változtatásainak okát. A nagy

korpusz elemzését az összehasonlító vizsgálat (kísérlet) követte, amely lehetővé tette az öt hipotézis ellenőrzését. A két korpusz számadatai a következők:

3. táblázat: A nagy korpuszban azonosítható lektorálási műveletek és paraméterek összesítése

	Széljegyzet	Átrendezés	Törlés	Beszúrás	Csere	Összesen
Szerkesztés	4	5	7	17	15	48 (6,12%)
Szórend		53				53 (6,76%)
Helyesírás			25	29	57	111 (14,15%)
Ekvivalencia		3	16	85	70	174 (22,19%)
Stílus	1	7	32	46	94	180 (22,95%)
Terminológia		2	10	27	179	218 (27,8%)
Összesen	5 (0,63%)	70 (8,92%)	90 (11,47%)	204 (26,02%)	415 (52,93%)	784

A 3. és a 4. táblázatban a sorok és az oszlopok mind fentről lefelé, mind balról jobbra, azaz a lektorálási paraméterek és műveletek összegeinek növekvő sorrendjében követik egymást. Az alsó sorban lévő százalékarányok mindig a műveletek, míg a jobb szélső oszlopban lévők a paraméterek részesedését jelzik.

4. táblázat: A lektorálási paraméterek eloszlása a kis korpuszban

	2. lektor	3. lektor	5. lektor	1. lektor	4. lektor	Összesen
Szerkesztés			1 (3,33%)		1 (3,03%)	2 (1,55%)
Szórend		4 (14,81%)	2 (6,66%)	2 (6,45%)	3 (9,09%)	11 (8,52%)
Helyesírás	1 (12,5%)	2 (7,4%)	3 (10%)	2 (6,45%)	4 (12,12%)	12 (9,3%)
Terminológia	1 (12,5%)	3 (11,11%)	3 (10%)	11 (35,48%)	8 (24,24%)	26 (20,15%)
Ekvivalencia	2 (25%)	9 (33,33%)	7 (23,33%)	3 (9,67%)	13 (39,39%)	34 (26,35%)
Stílus	4 (50%)	9 (33,33%)	14 (46,66%)	13 (41,93%)	4 (12,12%)	44 (34,1%)
Összesen	8 (6,2%)	27 (20,93%)	30 (23,25%)	31 (24,03%)	33 (25,58%)	129

3. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

3.1. A lektorálási paraméterek sajátosságai

5. táblázat: A lektorálási paraméterek eloszlása a két korpuszban

	Nagy korpusz	Kis korpusz	Átlagérték
Szerkesztés	6,12%	1,55%	3,83%
Szórend	6,76%	8,52%	7,64%
Helyesírás	14,15%	9,3%	11,72%
Terminológia	27,8%	20,15%	23,97%
Ekvivalencia	22,19%	26,35%	24,27%
Stílus	22,95%	34,1%	28,52%

A hat vizsgált paraméter két nagy csoportra szakad. Az elsőbe a szerkesztés, a szórend és a helyesírás tartozik. Együttes arányuk (23,19%) nem éri el a soron következő paraméterét, azaz minden lektornál ezek fordulnak elő a legritkábban. Az ekvivalencia, stílus és terminológia ennek megfelelően a leggyakoribb paraméterek.

A szerkesztés minden bizonnyal azért megy ritkaságszámba, mert a hiteles fordítás szabványoldalon készül, amely a nevének megfelelően semmilyen mozgásteret nem hagy a betűk típusára és méretére, a sorközre, a margókra, a szavak elválasztására stb. nézve.

A szórendi változtatások kis számának valószínűleg a Klaudy (2004) által felsorolt három oka van: az idő, a javítási segédletek és a megfelelő mondattani szabályok ismeretének hiánya.

A helyesírás paraméterében mutatkozó egyöntetű lektori produkciók mögött a hiteles fordítások sztereotip szóhasználata állhat, amelyhez alighanem elég néhány szabályt ismerni. Hogy ez a „néhány szabály” pontosan mennyi, az kérdéses.

Az ekvivalencia és a stílus gyakorisága szinte azonos, sőt alig tér el a terminológia mértékétől. Ezek szerint az öt lektor nagyjából annyira tartja fontosnak a szöveghűséget, mint a stílusos és szabatos megfogalmazást.

A terminológia bizonyára azért élvez abszolút elsőséget, mert a terminológiai hibák — Anthony Pym (1992) szavával élve — binárisak. A lektor viszonylag könnyen eldönti, hogy a fordító jól vagy rosszul használta-e a terminológiai egységet. Ahogy az egynyelvű beszédben, úgy természetesen a kétnyelvű kommunikációban sem lehetséges mindent a „jó” és a „rossz”

fogalmába besorolni, de a hiteles vagy — általánosabban — a szakfordításokban olyan sok a terminológiai egység, hogy a lektor ezen a téren érheti el a legnagyobb hatékonyságot.

3.2. A lektorálási műveletek sajátosságai

6. táblázat: A lektorálási műveletek eloszlása a két korpuszban

	Nagy korpusz	Kis korpusz	Átlagérték
Széljegyzet	0,63%		0,31%
Átrendezés	8,92%	8,5%	8,71%
Törlés	11,47%	6,97%	9,22%
Beszúrás	26,02%	17,05%	21,53%
Csere	52,93%	67,44%	60,18%

Amint a 6. táblázatban látható, széljegyzetektől lefelé a legkevesebb, talán azért, mert az öt lektor érthetőbbnek tekint minden más műveletet. Az árendezés főleg a szórendet érinti, amely ritkán bolygatható meg további változtatások nélkül, ez pedig olyan többletmunkát von maga után, amelyet az öt lektor igyekszik elkerülni. A törlés ritkaságának viszont az lehet az oka, hogy körültekintést igényel, hiszen anélkül értelemzavart okozhat.

A csere abszolút számfölényt élvez, mert fordítónak és lektornak is megkönnyíti a dolgát: elejét veszi az egyformán kockázatos árendezés és törlés időigényes mérlegelésének. Mivel azonban a csere egyidejű beszúrásként és törlésként is értelmezhető, a két korpuszban talált cseréket fele-fele arányban hozzá lehet számítani a beszúráshoz és a törlésekhez, és így a beszúráshoz kerülnek többségbe. Az explicitációs hipotézis szerint főleg ez a művelet teszi a fordítást az eredetnél érthetőbbé és kifejtettebbé. Ha bizonyítást nyer, hogy az említett gyarapodás következtében az olvasó könnyebben dolgozza fel a fordítást, akkor a jövőben érdemes lesz megvizsgálni, hogy ehhez hozzájárul-e a lektorálás.

3.3. A hipotézisek ellenőrzése

A korpuszvizsgálat megerősítette a szerző azon feltevését, hogy a lektori kompetencia az alábbi öt komponensből áll:

7. táblázat: A lektori kompetencia összetevői

Alkompetencia	Meghatározás
Amelioratív	a fordítás tökéletesítése
Evaluatív	a fordítás értékelése
Fordítói	a fordítás hiányainak pótlása
Komparatív-kontrasztív	a fordítás és az eredeti összehasonlítása
Korrektív	a fordítás hibáinak javítása

A kutatás nem folyamatként, hanem eredményként vizsgálta a lektorálást, ennél fogva — a közvetlen megfigyelés vagy interjú hiányában — csak valószínűsíthető, hogy a 3.10. alfejezetben felsorolt hat lektori olvasás- és a 3.11. alfejezetben megnevezett három lektori írástípus létezik; egyébként nehéz lenne megmagyarázni a lektori változtatások létrejöttének módját.

8. táblázat: A lektorálás olvasástipológiája

Típus	Lektorálási alkalmazás
Áttekintő olvasás	a forrásnyelvi szöveg előzetes és a lektorált fordítás utólagos átolvasása
Ellenőrző olvasás	a fordítás minőségi (tartalmi-stiláris) ellenőrzése
Fordítói olvasás	a forrásszöveg problémás részeinek értelmezése
Ismeretszerző olvasás	forrás- és célnyelvi háttéranyagok tanulmányozása munka közben
Kereső olvasás	a fordítás problémás részeinek azonosítása a forrásnyelvi szövegben
Korrektúraolvasás	a fordítás mennyiségi (formai-helyesírási) ellenőrzése

9. táblázat: A lektorálás írástipológiája

Típus	Lektorálási alkalmazás
Fordítói írás	a fordítási hiányok pótlása
Javító írás	a fordítás minőségi (tartalmi-stiláris) javítása
Korrektúraírás	a fordítás mennyiségi (formai-helyesírási) javítása

A két korpuszvizsgálatban minden lektori változtatást egy paraméter és egy művelet egységként értelmeztünk. A lektori kompetenciának része a hat nyelvi szint (ekvivalencia, helyesírás, stílus, szerkesztés, szórend, terminológia) azonosítása és az ötféle beavatkozás (átrendezés, beszúrás, csere, széljegyzet, törlés) elvégzése is.

A fentieket összegezve: a lektor 5 (vagy más felosztásban 4) készséget, 6 olvasás- és 3 írástechnikát alkalmaz, (legalább) 6 paramétert azonosít, és 5 beavatkozást hajt végre, azaz egy sajátos kompetenciának van a birtokában. Az 1) hipotézist tehát igazoltnak tekinthetjük.

Az öt lektor végrehajtott számos olyan változtatást, amelyet a fordításnak sem a témája, sem a nyelvezete nem magyaráz. Ezek mögött egyéni ízléseket és tudat alatti beidegződéseket feltételezhetünk, amelyek nem befolyásolják a hiteles fordítás rendeltetésszerű felhasználását, ezért a szükségesnél több változtatásról szóló 2. hipotézis igazolást nyert.

A hiteles fordítások többnyire szakszövegek, és azok alkotóelemei jórészt terminológiai egységek. Ez nem a mondat-, hanem a szóalapú lektori változtatásoknak kedvez. Másrészt, a szavakat minden más szövegelemnél könnyebb észlelni, valamint a használatukra vonatkozó szabályokat is egyszerűbb észben tartani, ellenőrizni és javítani. Ennek alapján kimondhatjuk, hogy a lektorálás főleg szószintű változtatásokkal jár, vagyis a harmadik hipotézist szintén igazoltnak tekinthetjük.

A hat vizsgált paraméter közül egyetlen kapcsolódik a forrásnyelvhez (ekvivalencia); a fennmaradó öt (helyesírás, stílus, szerkesztés, szórend, terminológia) mindegyike a célnyelvre vonatkozik. Ha e kapcsolatok meglétét a ✓, míg a hiányukat az X szimbólummal jelöljük, akkor negyedik hipotézisünk igazolását az alábbi 10. táblázatban így szemléltethetjük:

10. táblázat: A negyedik hipotézis igazolása

	Forrásnyelv	Célnyelv
Ekvivalencia	✓	X
Helyesírás	X	✓
Stílus	X	✓
Szerkesztés	X	✓
Szórend	X	✓
Terminológia	X	✓

Az öt lektortól származó 913 változtatás mennyiségi-minőségi értékelése kimutatta a második, harmadik és negyedik hipotézis helytállóságát. Ez a három állítás a lektorálásnak egy-egy általános jellemzőjére, vagyis univerzáléjára utal. Külön-külön mindegyik igaznak bizonyult, ezért már önmagukban is, de együtt még inkább megerősítik, hogy a lektorálásnak vannak univerzáléi, helyesebben — az adatközlők csekély száma miatt — tendenciái.

4. AZ ÉRTEKEZÉS ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI ÉS AZ EREDMÉNYEK FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI

Ez az első doktori értekezés, amely

- magyar nyelven összefoglalja a lektorálásról szóló tudományos közleményeket;
- ismerteti a magyar fordítóirodák lektorálási gyakorlatát;
- részletesen leírja az OFFI fordítási folyamatát;
- megalkotja a lektori kompetencia, valamint a lektorálási alapelvek, paraméterek, műveletek és univerzálék modelljét;
- megalkotja a lektorálás eddigi legteljesebb tipológiáját;
- megalkotja a lektorálás olvasás- és írástipológiáját;
- felépíti és elemzi az első két magyar lektorálási korpuszt;
- empirikus kutatás alapján öt lektorálási hipotézist igazol;
- rendszerezi és kiegészíti a lektorálás magyar terminológiáját.

A dolgozat eredményei felhasználhatók a fordítók és lektorok képzésében, a fordítói és lektori vizsgák teljesítményének értékelésében, illetve a fordítóirodai lektorálás hatékonyabbá tételében. A dolgozat eredményei azt bizonyítják, hogy a lektorok tevékenysége a kétnyelvű beszédtevékenység egyik feltáratlan területe, ahol még sok kutatásra váró kérdés van, pl.: Mennyiben felelnek meg egymásnak a lektorok szóban kinyilvánított alapelvei és a tényleges lektorálási gyakorlatuk? Hogyan befolyásolja a szöveg típusa és terjedelme, ill. a lektorok egyéni nyelvváltozata a lektorálást? Ehhez természetesen minél többféle lektorált fordítás (vallási, szépirodalmi, filozófiai, sajtónyelvi stb.) vizsgálatára és minél több lektor bevonására lesz szükség.

6. HIVATKOZÁSOK

- Albert S. 2003. *Fordítás és filozófia. A fordításelméletek tudományfilozófiai problémái és filozófiai szövegek fordítási kérdései*. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XVII. Budapest: Tinta.
- Horguelin, P. A., Brunette, L. 1998. *Pratique de la révision*. Brossard (Québec): Linguattech.
- Klaudy K. 2004. A kommunikatív szakaszhatárok eltűnése a magyarra fordított európai uniós szövegekben. *Magyar Nyelvőr* 128/4. 389–407.
- Lanstyák I. 2008. Nyelvművelés és nyelvalakítás (a létező magyar nyelvművelés néhány jellegadó sajátosságáról). In: Fazekas J. (szerk.): *Emlékkönyv Zeman László 80. születésnapjára*. Dunaszerdahely: Lilium Aurum. 46–68.
- Mossop, B. 2001. *Revising and Editing for Translators*. Translation Practices Explained. Vol. 3. (Series Editor: Pym, A.). Manchester, Northampton: St. Jerome.
- Parra Galiano, S. 2005. *La revisión de traducciones en la Traductología: aproximación a la práctica de la revisión en el ámbito profesional mediante el estudio de casos y propuestas de investigación*. Tesis doctoral. Granada: Universidad de Granada.
- Pym, A. 1992. Translation Error Analysis and the Interface with Language Teaching. In: Dollerup, C., Loddegaard, A. (Eds.). 279–288.
- Reeves, T. C. 1997. Established and emerging evaluation paradigms for instructional design. In: Dills, C. R. & Romiszowski, A. J. (Eds.). *Instructional Development Paradigms* Englewood Cliffs, New Jersey: Educational Technology Publications. 163–178.

7. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

7.1. Tanulmányok

- Horváth P. I. 2002. Mitől hiteles a fordítás? *Fordítástudomány* 4/2. 37–45.
- Horváth P. I. 2004. Közigazgatási reáliák a hiteles fordításban. *Fordítástudomány* 6/2. 31–37.
- Horváth P. I. 2008. Személynevek a szakfordításban. *Névtani Értesítő* 30. 35–41.

7.2. Konferencia-előadások

- Horváth P. I. 2004. *Személynevek a szakfordításban*. A szó — az általános és alkalmazott nyelvészet elemzésében. ELTE. Budapest. 2004. október 25–26.

- Horváth P. I. 2005. *The Unidirectionality of Equivalence in Translation*. Interdisziplinäre Aspekte des Übersetzens und Dolmetschens / The Interdisciplinary Aspects of Translation and Interpreting. Pécsi Tudományegyetem. 2005. június 24.
- Horváth P. I. 2006. *Az egyirányú ekvivalencia*. Harmadik Fordítástudományi PhD Konferencia. ELTE BTK FTK. Budapest. 2006. március 23.
- Horváth P. I. 2006. *Szakfordítás és metanyelv*. XVI. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. Szent István Egyetem. Gödöllő. 2006. április 11.
- Horváth P. I. 2006. *A fordítás mint a nyelvi változás oka*. Hogyan változik a nyelv? A Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport és a Vörösmarty Mihály Gimnázium konferenciája. Érd. 2006. április 12.
- Horváth P. I. 2007. *Mitől hiteles a fordítás?* Fordítástudomány 2007. IX. Tudományos Konferencia és Öregdiák-találkozó. Budapest. 2007. március 29.
- Horváth P. I. 2007. *Szakfordítás és lektorálás: félúton a leíró és az előíró szemlélet között*. III. nyelv-kultúra fórum. Budapest. 2007. április 20.
- Horváth P. I. 2007. *A lektori kompetencia*. Monoszló: III. Lektori Értekezlet.
- Horváth P. I. 2007. *What makes a certified translation?* Jel és jelentés konferencia. Budapest. 2007. október 30.
- Horváth P. I. 2007. *A hiteles fordítás*. Balassi Bálint Intézet. Hungarológiai Tanszék. 2007. november 20.
- Horváth P. I. 2008. *A hiteles fordítás*. Szegedi Tudományegyetem. 2008. március 15.
- Horváth P. I. 2008. *A lektori kompetencia*. Magyar Fordítók és Tolmácsok Napja. Budapest. 2008. március 27.
- Horváth P. I. 2009. *Lektorálás és nyelvművelés*. Fordítástudomány 2009. XI. Tudományos Konferencia és Öregdiák-találkozó. Budapest. 2009. március 26.
- Horváth P. I. 2009. *Mi fán terem a fordítási hiba?* IX. Apáczai Nyári Akadémia. Vajdaság. 2009. július 23.

8. EGYÉB PUBLIKÁCIÓK

8.1. Tanulmányok

- Horváth P. I. 2008. A spanyolországi nyelvművelés. In: Balázs G., Dede É. (szerk.) 2008. *Európai nyelvművelés. Az európai nyelvi kultúra múltja, jelene és jövője*. Inter Kht.–Prae.hu, Budapest. 291–298.

Horváth P. I. 2009. Spanyolország. In: Balázs G., Dede É. (szerk.) 2009. *Európai íráskultúra*. Inter Kht.–Prae.hu, Budapest. 221–231.

8.2. Konferencia-előadások

Horváth P. I. 2005. *Üzletfeliratok a budapesti Nagykörúton*. XV. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. Miskolci Egyetem. Miskolc. 2005. április 8.

Horváth P. I. 2005. *A tolmács mint interaktív szótár*. Az Akadémiai Kiadó II. szótárnapja. Budapest. 2005. szeptember 27.

Horváth P. I. 2009. *A bírósági tolmácsolás*. ELTE Germanisztikai Intézet, Német Nyelvészeti Tanszék. Budapest. 2009. május 4.

8.3. Recenziók

Horváth P. I. 2004. *Lugrís, Alberto Álvarez. Os falsos amigos da tradução. Criterios de estudio e clasificación*. (Universidade de Vigo. Servicio de Publicacións, 1997. 166 pp., Monografías da Universidade de Vigo. Serie: Humanidades e Ciencias Xurídico-Sociais). *Modern Filológiai Közlemények*. 6/2. 97–99.

Horváth P. I. 2006. Károly, K. and Fóris, Á. (eds.) *New Trends in Translation Studies. In Honour of Kinga Klaudy*. (Budapest: Akadémiai Kiadó, 2005. 218 pp.) *Magyar Tudomány* 2006/7. 897.

8.4. Fordítás

Horváth P. I. 2006. Lech Szczucki: *Dudith András (1533–1589) levelezése*. *Keresztény Magvető* 112/4. 433–449.